

תמצית הדף היומי

פרשת ויקרא

תענית ט-טו

קדף טו

לשמוטי נפשיה מבי נשיאה. * תענית שלא קיבל עליו מבעו"מ אינה תענית ודומה למפוח מלא רוח, והזמן לקבלת התענית: לרב בזמן מנחה, ולשמואל בתפילת המנחה, ופליגי אי גרסינן ייסר והיינו בצלו, או יאסר עצמו. * עד מתי אוכל בליל התענית: לרבי עד שיעלה עמוד השחר, ולראבי"ש עד קרות הגבר, ואמרינן דלאביי אם גמר סעודתו וסילק אינו אוכל, ולרב אם ישן אינו אוכל משיא"כ במתנמנם [קדוה ליה ועני, ולא ידע לאהורי סברא, ואי מדכרו ליה מדרב]. * המקבל עליו תענית יחיד צריך לקבל זאת בקבלתו ואם לאו אסור בעניית הסנדל דחיישינן שמא תענית ציבור קיבל עליו [עיי' גמיו']. * ואבי רבא לבשו נעליים ללא שוליים, ומרימז ומר וזמרת החלימו של ימין לשמאל, ורבנן דבי רב אשי נעלו כדרכם דסברי א"ר תענית ציבור בכל אלא ת"ב בלבד [ורב ששת אל ס"ל כשמואל ולכך הקפיד על אלו שנעלו נעליים, שמו גם הם אוכלים]. * לרב לוה אדם תעניתו ופורע, ולשמואל ל"ק א"צ דקיבל עליו להצטער ואם אינו יכול אין מתענה, ול"ב פשיטא דהוי כנדר, אבל תענית הלום צריך להתענות בו ביום ואפי' בשבת, ואח"כ עליו להתענות ע"כ [ולכך ר' יהושע ב"ר אבדי לא אכל מהגלגל תילתא בבית ר' אסי]. * סדר התענית: ב"ר חשון היחידין מתענין ג' תעניות, וב"ר כסילי רק מבעו"מ [ואסורין ברחיצה וסיכה ונעילת ואוכלים משחשיכה, ואח"כ גורוין עוד ג' שניות ואוכלין רק מבעו"מ] [ואסורין ברחיצה וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המיטה דאית בהו תענו, ואסורין נמי במלאכה אף שיש בה עזר דכתוב קדשו עזרה כעצרת, אך אין אסור מבעו"מ דומיא דאסיפת קנינים דהוי מצערא, וסדר היום הוא שבחצי הראשון מעינים במילי דמתא, ואח"כ רביעי היום קוראים ב"ס ומפטריין, ורביעיית מבקשים רחמים דכתוב ובמנחת הערב וכו' ואפרשה פכי אל ה], ואח"כ גורוין ז' אחרונות שבהם מתריעין ונועלין את החניות [בבחישי פותחין לגמרי כל היום מפני כבוד השבת, ובשני מטין, ואם היו לו שני פתחין פותח אחד ונועל אחד, ובאיטבא כנגד הפתח פותח כדרכו] ואי לא נענו מומעטין במשא ומתן ובשמחה ובשאלת שלום [ועונין לע"ה כביפה רפה, ות"ח מתעטפין באבלים] ככנ"א הנופין למקום, והיחידים ממשכים להתענות עד שיצא ניסן.

קדף טז

איסור החיצה בעניית ציבור הוא רק בחמין, ובת"ב ובאבל: לר"ח אסור אף בצונן [וכן מסקינן, אך פניו דיו ורגליו שרי, וכן שרי לסוך לעבר את ההומא], ולר"ב ל"ק צונן שרי כמו בשר ויין, ולר"ב אסור בצונן דרק בשר ויין התירו לפסחיה פחדיה, והשמעות: א. מדתנן נועלין את המרחצאות, אף שכבר שנינו דאסור ברחיצה ש"מ דאסור רק בחמין בתענית ציבור כר"ח. ב. חייבי טבילות טובלין כדרכן בצונן [דהלא שאובין אסורין] בת"ב, וש"מ דשאר אינשי אסורין באבל אף בצונן וכדברי ר"ח, ודחי דדלמא בחמי טבריה [חייבי טבילות אין כ"ע לא, אך בצונן אף לב"ע שרי]. ג. לר"ח ס"ב הפהנים כדאי הוא ביה אלוקויה לאבד עליו טבילה פעם אחת בשנה, וש"מ דאף בצונן אסור, ודחי דדלמא מיירי במקום שאין צונן. ד. בתענית ציבור ובמנוחה ואבל איכא אסור מלאכה ביום ולא בלילה, ונעילת הסנדל אסורה בעיר ולא בדרך, ואסור ברחיצה אך פניו דיו ורגליו שרי, וש"מ דאסור בתענית ציבור אף בצונן [דהא אבל אסור להושיט אצבעו אפי' בחמין], ודחי דדומיא דבבב קאי אשאר [נעילת הסנדל לא באהא]. ה. ר"ח כן הניחא בת"ב בצונן בשבעה על מות בנו, וקשיא לר"ח, ודחיון דהתם כשתכחזה ושביתו למותו לביקל שערו בתער ולא במספרים, ולככם במים ולא בתר וחול. ו. בותרת אינה רשאית לנוול עצמה היקל אבל אביה [שתוכל להנשא], ומשמע דנערה רשאית ואסורה בצונן, וקשיא לרבא, ודחי דהתם בכיחול ופירכוס.

קדף יז

מקום הברכת ענו בתענית יחיד: לר' יהודה בין גואל לרופא, ולר' יצחק בשומע תפילה דיחיד אין קובע ברכה לעצמו, וכן הלכה, ואין להקשות לר' יצחק מדרקתני אין בין יחיד לציבור אלא שיהיה מתפלל יחי' ברכות וציבור יחי', ולכאוי הכוונה ליחיד שקיבל עליו תענית ציבור דמתפלל יחי' [דהא ש"ע נפיה מברך כד' ברוכות] [וש"מ דקובע ברכה לעצמו, דלעולם תענית ציבור וברג ראשונות שאין כ"ד ברכות אלא י"ט, ואף ששנינו אין בין ראשונות לאמצעיות אלא לענין מלאכה, ומוכח דלתפילות שוין, תנא באיסורי מיירי ולא בתפילות, וא"כ באמצעיות נמי ליכא כ"ד ורק באחרונות, ומקשינן דאין בין אמצעיות לאחרונות אלא התרעה, ואין ליישב דתנא ושירי כ"ד ברכות כמו דשירי תיבה, רצה לאו שירא דמילי דצינעא [בבבבב] קתני, ולא תיבה שנועשית ברחוב העיר, ורב אשי רצה לומר דתיבה לאה שירא משום דקתני לה באיך פוקא, ולפ"א אפשר לומר דאף כ"ד רצה שירא דקתני באיך פוקא [וא"כ באמצעיות מתפלל הש"ע י"ט ברכות כמו בראשונות, והא דקתני אין בין יחיד לציבור וכו' שצבור מתפלל יחי', היינו ש"ע ולא יחיד שקבל עליו ת"ע דהא אינו קובע ברכה לעצמו וכו' יצחק]. * עולות ומניקות מתענות רק באמצעיות ולא בראשונות משום דקלי [ולא תקוף רוגוא כולי האי], וכל באחרונות כיון שהם מרובים. * בי' אחרונות לב"ע מתריעין בשופרות מדקתני * וסומן לרבר ריחו, ופליגי במתריעין דאמרינן בעלמא על שאר פורעניות אי הוי בענו, או דווקא בשופרות, ואין להק' מדרתניא דהו מתריעין אלא צועקין ומדצקע בפה התראה בשופרות [וקשיא למ"ד בענו], דתנא היא [דהא תנא בדשבת הוי מתריעין על גיס וכו', והיינו כפה דהא שופרות בשבת ליכא, ולר' יוסי לעוהה ולא לעזקה]. * אם גזרו ג' תעניות ולא נענו, על גשמים אין מוסיפין להתענות, ועל שאר פורעניות פליגי אם ג"כ אין מוסיפין את הציבור, או שמתענין והולכים עד שיענו מן השמים [והיינו בגשמים שכבר יצאה זמנה של רביעית], ובפלוגתא דתנאי. * הצריכינן לגשם אף בקיץ כנינה, פליגי ביה האם בזמן הזה הכל לפי השנים המקומות והזמן ושואלים בברכת השנים, או דהוו כיחידים ושואלין בשומע תפילה, והכי הלכתא. * דברוי של ר"א: א. אין אדם חשוב רשאי ליפול על פניו אא"כ נענה כיהושע על בן נון, ולא להגור שק אא"כ נענה יהיה מן אהבא. ב. משה ואהרן נענו בתפילתם בנפילת אפים, ויהושע וכלב אף בקריעת בגדיהם. ג. לעת"ל מלכים בקימה, ושרים אף ישתחוו לישראל [דכתוב שרים וישתחו]. ד. צדיקים לאורה ויורשו לשמחה.

קדף יח

המרעיב עצמו בשני רעבון ניצל ממותה משונה שנה: ברעב פדך ממות. * אסור לאדם לשמש מיטתו בשני רעבון, שנה' וליוסף יולד שני בנים בטרם תבוא שנת הרעב, אבל חסוכי בנים שלא קימו פרה ורביה מותרים לשמש * בזמן שישאל שרויין בצער צריך לצער עצמו עם הציבור וכדמשה רבינו שישב על אבן ולא על בור, ומי שפורש שני מלאך השרת המלוין לאדם מניחין ידיו על ראשו ואומרים שלא יראה בנחמת הציבור, ולא הולך לביתו ואומר שלום עלך נפשי וכו' אכול ושתו כי מחור ומות, עליו נאמר אם יכפר העון הזה לכם עד תמותו, וזה מידת בנינים היראים מן המיתה, אך רשעים אומרים והיה כזה יום מחור ולכך הצדיק אבד [שלא עשה, א"כ שלא יבקש עליהם החיים], ומי מעיד באדם: א. קורות ביתו. ב. מלאכי השרת המלוין אותו. ג. שמתו. ד. איבריו. * נפרעין מן הצדיקים בעוה"ז על עבירה קלה שעושין, ומשלמין שכר טוב לרשעים על מוצא קלה שעושין, ובשעת שפירתו של אדם מראין לו כל מעשיו, ומצדיק את הדיו והותם. * הוישב בתענית: לשמואל נקרא חוטא כדאשכחן גבי נזיר שציער עצמו מן היין, ולאידך ההוא משום שנטמא במת, ולר"א אם יכול לצער את עצמו נקרא קדוש בק"ו מנויר שפורש רק מיין, ולאידך קאי קדוש על שערו שאסור בהנאה, ולר"ל המתענה כשיכול נקרא חסיד שנה' גומל נפשו איש חסיד, ות"ח לא ישב בתענית דממעט במלאכת שמים, [וקן בר יב בר המתענה כאילו אכל הכלב סעדו]. * יחיד שקיבל עליו תענית אפי' אכל ושתה כל הלילה אומר למחרת ענו, משא"כ אם לו בתענית דאף שאפשר להתענות ולשתה כל הלילה תפילת תענית, מיהו לא ישתה הלילה אלא קיבל עליו מעיקרא. * הדינים שנאמרו למר עוקבא בבית המדרש: א. מתענין לשעות ואומר ענו. ב. נקנין של נכרים אחר "ב חודש מותרין [בתנן "ב חודש בעי עירוי מים ג' ימים מעת לעת]. ג. משה שימש בימי המילואים בחלוק לבן שאין לו שפה [שלא יחשדוהו שהוציא מעות הקדש].

קדף יט

כל תענית שלא שקעה עליו חמה אינה תענית, ואין להק' מאנשי מושמר שמתענין ולא משלימין, דלצעורי נפשיהו בעלמא, וכן הוא בתשעה באב שהל בשבת ונדחה ליו"ט של קרבן עצים של משפחת ראב"צ, והא דאמר ר' יוחנן אהא בתענית עד שאבוא לביתי, התם